

**ЗӨРЧЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГЫН
ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ**

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага

1.1.Хууль зүйн үндэслэл

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван нэгдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Эх орныхоо тусгаар тогтнолыг батлан хамгаалж, үндэсний аюулгүй байдал, нийгмийн дэг журмыг хангах нь төрийн үүрэг мөн.” гэж, Арван долдугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Монгол Улсын иргэн шударга, хүнлэг ёсыг эрхэмлэн Үндсэн хууль, бусад хуулийг дээдлэн хүндэтгэж, сахин биелүүлэх, хүний нэр төр, алдар хүнд, эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хүндэтгэх үндсэн үүргийг ёсчлон биелүүлэх” гэж, Арван есдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Төрөөс хүний эрх, эрх чөлөөг хангахуйц эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн болон бусад баталгааг бүрдүүлэх, хүний эрх, эрх чөлөөг зөрчихтэй тэмцэх, хөндөгдсөн эрхийг сэргээн эдлүүлэх үүргийг иргэнийхээ өмнө хариуцна.” гэж, мөн зүйлийн 3 дахь хэсэгт “Хүн эрх, эрх чөлөөгөө эдлэхдээ үндэсний аюулгүй байдал, бусад хүний эрх, эрх чөлөөг хохироож, нийгмийн хэв журмыг гажуудуулж болохгүй.” гэж тус тус заасан.

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 24 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийн 4.4.7-д “Эрүүгийн хууль тогтоомжийн эрх зүйн шинэчлэлийг гүнзгийрүүлж, гэмт хэрэг, зөрчилтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх тогтолцоо, бодлого, арга барилыг боловсронгуй болгоно.” гэж тусгасан.

Монгол Улсын Их Хурлын 2021 оны 12 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2024 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэл”-д иргэн, хуулийн этгээдэд шийтгэл оногдуулах механизмыг боловсронгуй болгох, шийтгэлээс чөлөөлөх, шийтгэлийг хөнгөрүүлэх үндэслэлийг шинээр тусгах, хуулийн тусгай ангид заасан зарим төрлийн зөрчлийн хувьд иргэн, хуулийн этгээдэд зөрчлийн үр дагаварыг арилгах боломжийг олгох, эрх бүхий байгууллага, прокурор, шүүхийн үйл ажиллагааны уялдааг хангах, түүнчлэн торгох шийтгэлийг тогтоосон хугацаанд биелүүлсэн тохиолдолд шийтгэлийн хэмжээг хөнгөрүүлэх нөхцөлийг бий болгох, хуулийн тусгай ангид заасан зарим төрлийн зөрчилд тооцох үйлдлийг багасгах, хуулийн давхардсан зохицуулалтыг арилгах, ерөнхий байдлаар тусгагдсан зарим төрлийн зөрчлийн үйлдлүүдийг тодорхой болгох зорилгоор Зөрчлийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхийг Засгийн газарт даалгасан.

2.1.Практик шаардлага

1.Аливаа эрх зүйт улс орны хувьд нэг талаас хууль тогтоомжийн хүрээнд эрхээ хамгаалуулах иргэн, хуулийн этгээд нөгөө талаас хууль дээдлэх зарчимд үндэслэн нийгмийн дэг журмыг сахиулах төрийн албан хаагч, хууль сахиулагчийн чиг үүрэг, хүрээ хязгаарыг оновчтой тогтоох хууль эрх зүйн орчинг тухайн нийгмийн хэрэгцээ шаардлагад нийцүүлэн боловсронгуй болгох шаардлага тасралтгүй бий болж байдаг.

Манай улсын хувьд 220 гаруй хууль тогтоомж, захиргааны хэм хэмжээний актын 630 гаруй заалтыг үндэслэн хариуцлага хүлээлгэдэг байсныг нэгтгэн төрөлжүүлж Монгол Улсын Их Хурлаас 2017 онд Зөрчлийн тухай хуулийг баталснаар хууль дээдлэх зарчим бодитой хэрэгжих боломж бүрдсэн.

Зөрчлийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга нь 17 бүлэг, 255 зүйл, 1058 хэсэг, 908 заалттай бөгөөд тус хуулийн тусгай ангид нийт 2300 орчим үйлдлийг зөрчилд тооцож, зөрчил үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдэд шийтгэл оногдуулах зохицуулалттай байна.

Тус хууль хүчин төгөлдөр үйлчлэх хугацаанд буюу 2017 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрөөс 2021 оны 05 дугаар сарын 30-ны өдрийг хүртэлх хугацаанд эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтнаас 7.334.349 зөрчилд шийтгэл оногдуулсан байна. Үүнээс 96.7 хувийг хүнд, 3.3 хувийг хуулийн этгээдэд оногдуулсан байна.

Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуульд зааснаар 31 байгууллагын 216 орчим нэгжид хамаарах 10011 субъект зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагааг хэрэгжүүлж байгаа бөгөөд нийт зөрчлийн 94.7 хувийг цагдаагийн байгууллага, 0.4 хувийг мэргэжлийн хяналтын байгууллага, 0.3 хувийг татварын байгууллага, 0.2 хувийг гадаадын иргэн, харьяатын газар, 1.7 хувийг бусад эрх бүхий байгууллага хянан шийдвэрлэсэн үзүүлэлттэй байна.

Тус хууль хүчин төгөлдөр үйлчлэх хугацаанд буюу 2017 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрөөс 2021 оны 05 дугаар сарын 30-ны өдрийг хүртэлх хугацаанд прокурорын байгууллагад хамгийн олон бүртгэгдсэн зөрчлүүдийг зүйлээр авч үзвэл:

Д/д	Зүйлийн гарчиг	Нийт бүртгэгдсэн
1	14.7 дугаар зүйл.Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль зөрчих	6,640,580
2	5.1 дүгээр зүйл.Олон нийтийн газарт зүй бусаар биеэ авч явах	259,626
3	14.6 дугаар зүйл.Автотээврийн тухай хууль зөрчих	65,576
4	5.3 дугаар зүйл.Хүний биед халдах	41,495
5	11.15 дугаар зүйл.Жолоочийн даатгалын тухай хууль зөрчих	36,813
6	15.24 дүгээр зүйл.Иргэний улсын бүртгэлийн тухай хууль зөрчих	36,167

7	5.4 дүгээр зүйл.Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хууль зөрчих	30,603
8	15.9 дүгээр зүйл.Хуурамч дуудлага, мэдээлэл өгөх	24,283
9	5.5 дугаар зүйл.Нийтийн зориулалттай орон сууцны оршин суугчдын амгалан тайван байдлыг алдагдуулах	18,694
10	5.2 дугаар зүйл.Танхайрах	18,506
11	14.5 дугаар зүйл.Авто зам, замын байгууламж, тэмдэг, тэмдэглэлийг гэмтээх, өөрчлөх, бохирдуулах	16,482
12	10.4 дүгээр зүйл.Худалдаа, үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, үйл ажиллагааны журам зөрчих	15,536
13	8.6 дугаар зүйл. Хулгайлах	11,231

Зөрчлийн тухай хууль хүчин төгөлдөр үйлчлэх хугацаанд Дээд боловсролын тухай хууль зөрчих, Дархлаажуулалтын тухай хууль зөрчих, Шуудангийн тухай хууль зөрчих, Гэмт хэргийг нуун далдах, Мал амьтны эрүүл мэндийн тухай, Усан замын тээврийн тухай хууль зөрчих, Сэтгэцийн эрүүл мэндийн тухай хууль зөрчих, Нялх, балчир хүүхдийн хүнсний тухай хууль зөрчих, Хоршооны тухай хууль зөрчих, Монгол Улсын иргэн гадаадад хувийн хэргээр зорчих, цагаачлах тухай хууль зөрчих, Ирээдүйн өв сангийн тухай хууль зөрчих, Мэргэжлийн боловсрол, сургалтын тухай хууль зөрчих, Өмгөөллийн тухай хууль зөрчих, Төрийн тусгай хамгаалалтын тухай хууль зөрчих зэрэг 56 зүйлд хамаарах зөрчил 1-10 удаа бүртгэгдсэн байна.

Харин Чөлөөт бүсийн тухай хууль зөрчих, Биеийн тамир, спортын тухай хууль зөрчих, Соёлын тухай хууль зөрчих, Аялал жуулчлалын тухай хууль зөрчих, Инновацийн тухай хууль зөрчих, Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хууль зөрчих зэрэг 29 зүйлд хамаарах зөрчлүүд бүртгэгдэж байгаагүй байна.

Цагдаагийн байгууллагын хэмжээнд 2017 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрөөс 2021 оны эхний 05 сарын байдлаар нийт 7.306.386 зөрчил бүртгэгдсэнийг хугацаагаар нь авч үзвэл 2017 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрөөс 12 дугаар сарын 31-ний өдрийг хүртэл 592.742, 2018 онд 1.698.178, 2019 онд 2.175.825, 2020 онд 2.276.868, 2021 оны эхний 05 сарын байдлаар 562.773 зөрчил бүртгэгдсэн байна.

Цагдаагийн байгууллагад бүртгэгдсэн зөрчлийг Зөрчлийн тухай хуулийн зүйл, хэсгээр нь үзвэл 93.0 хувь нь Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль зөрчих, 3.5 хувь нь Олон нийтийн газарт зүй бусаар биеэ авч явах, 0.2 хувь нь Худалдаа, үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, үйл ажиллагааны журам зөрчих, 0.4 хувь нь Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хууль зөрчих, 4.4 хувь нь Танхайрах, 0.03 хувь нь Тамхины хяналтын тухай хууль зөрчих, 3.8 хувь нь бусад төрлийн зөрчил эзэлж байна.

Зөрчлийн тухай хууль хүчин төгөлдөр үйлчлэх хугацаанд олон нийтийн дунд тус хууль батлагдсанаар зөрчлийн тоо ихэссэн, торгосон, шийтгэсэн гэх шүүмжлэл нийтлэг байгаа боловч нийт зөрчлийн 91.5 зөвхөн замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын зөрчил, мөн 97 хувь нь хүнд, 3 хувь нь хуулийн этгээдэд оногдуулсан гэх тоо баримтаас харж болно.

Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагаас ирүүлсэн мэдээллээр хууль хүчин төгөлдөр үйлчлэх хугацаанд шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагааг явуулсан гүйцэтгэх баримт бичгийн бодит биелэлт сүүлийн 3 жилийн дунджаар 81 хувь байгаа боловч, мөнгөн дүнгийн биелэлт 45 хувь байна. Торгох шийтгэлийн үр нөлөө, биелэлт хангалтгүй, шийтгэлийн шинэ арга механизм, оновчтой хувилбарыг бий болгох зайлшгүй шаардлага байгааг дээрх тоон үзүүлэлт харуулж байна.

Зөрчлийн тухай хууль хэрэгжиж эхэлснээс хойш 2021 оны эхний 05 сарын байдлаар цагдаагийн байгууллагын эрх бүхий албан тушаалтнууд нь бэлэн бус хэлбэрээр нийт 6.154.933 удаагийн 168 тэрбум 648 сая төгрөгийн торгох шийтгэл оногдуулснаас 3.035.324 удаагийн 73 тэрбум 339 сая төгрөгийн торгох шийтгэл төлөгдөөгүй байсан.

Монгол Улсын Их Хурлаас 2021 оны 7 дугаар сарын 02-ны өдөр Тулгар төр байгуулагдсаны 2230 жил, Их Монгол Улсын 815 жил, Ардын хувьсгалын 100 жилийн ойг тохиолдуулан хүмүүнлэг, энэрэнгүй ёсны зарчмыг удирдлага болгон коронавируст халдвар /КОВИД-19/-ын цар тахлын нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах зорилгоор зарим гэмт хэрэг, зөрчил үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдийг эрүүгийн хариуцлага, зөрчлийн шийтгэлээс нэг удаа өршөөн хэлтрүүлэх, чөлөөлөх, хасах, ялын төрлийг солих зохицуулалт бүхий Өршөөл үзүүлэх тухай хуулийг баталсан. Тус хуулиар Зөрчлийн тухай хуулийн 14.7 дугаар зүйл буюу Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль зөрчих зөрчил үйлдсэн хүн 2021 оны 10 дугаар сарын 1-ний өдрийн дотор торгох шийтгэлийн төлбөрийн 50 хувийг төлсөн бол үлдсэн хувийг өршөөн чөлөөлөхөөр заасан.

Цагдаагийн ерөнхий газраас ирүүлсэн судалгаагаар Өршөөл үзүүлэх тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.3 дахь хэсэгт хамаарах 2.804.816 зөрчлийн 33.258.550.000 төгрөгийн мөнгөн дүн бүхий торгох шийтгэлийн төлбөр байсан болно.

Хууль хүчин төгөлдөр үйлчлэх хугацаанд буюу 2021 оны 10 дугаар сарын 01-ний өдрийн байдлаар улсын хэмжээнд нийт 1.201.952 зөрчлийн 13.812.507.500 төгрөгийн мөнгөн дүн бүхий торгох шийтгэл төлөгдсөн буюу 41.5 хувийн биелэлттэй байна. Үүнээс нийслэлд 820.371 зөрчлийн 8.349.022.500 төгрөгийн мөнгөн дүн бүхий торгох шийтгэлийн төлбөр төлөгдсөн буюу 47.0 хувь, орон нутагт 381.581 зөрчлийн 5.463.485.000 төгрөгийн мөнгөн дүн бүхий торгох шийтгэлийн төлбөр төлөгдсөн буюу 35.2 хувийн биелэлттэй байна.

Ийнхүү нийт 66.517.100 төгрөгийн мөнгөн дүн бүхий торгох шийтгэлийн биелэлт бодит байдал дээр 13.812.507.500 төгрөг төлөгдсөн буюу 20.7 хувь биелэгдсэн байна гэж үзэхээр байна.

Энэ нь иргэдийн орлогын түвшин, эрх зүйн ухамсар зэрэг хүчин зүйлээс хамааран эрх бүхий албан тушаалтны хялбаршуулсан журмаар зөрчил шалган шийдвэрлэж шийтгэл оногдуулсан шийдвэрийг зөрчил үйлдсэн хүн, хуулийн этгээд хуульд заасан хугацаанд сайн дураар биелүүлэхгүй байх, шийтгэлээс зайлсхийх явдал нийтлэг байгаагаас шийтгэл оногдуулсан шийдвэр биелэгдэхгүй удаашрах, хуульд заасан шийтгэлийн үр нөлөө буурах зэрэг үр дагавар гарч байгаа нь нийгмийн дэг журам, олон

нийтийн аюулгүй байдалд сөрөгөөр нөлөөлж байх тул эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох шаардлагатай байна.

Ийнхүү Зөрчлийн тухай хуульд заасан зөрчил үйлдсэн тохиолдолд хариуцлага хүлээлгэх, шударга ёсыг тогтоох шийтгэлийн зорилгыг хангах, торгох шийтгэлийн биелэлт бүрэн хангагддаг байх, хуулийн хэрэгжилтийг хангаж, нийгэмд дэг журам сахиулах, хуулийг хэлбэрэлтгүй дагаж мөрдүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлсэн шинэ механизм, шинэ зохицуулалт зайлшгүй шаардлагатай байна.

Иймд зөрчил үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдэд оногдуулсан шийтгэлийг шуурхай биелүүлэх боломж бүрдүүлэх, торгох шийтгэлийг тогтоосон хугацаанд биелүүлэх тохиолдолд тодорхой хувиар хөнгөрүүлдэг байх зэрэг зохицуулалтыг бий болгох нь зүйтэй байна.

Нөгөө талаар зөрчил үйлдэж торгох шийтгэл оногдуулсан этгээдийг шийтгэлийг хугацаанд нь биелүүлээгүй бол зарим тодорхой эрхийг хязгаарладаг байх зохицуулалт бий болгох замаар шийтгэлийн биелэлтийг бүрэн хангуулах механизмыг бий болгох шаардлагатай.

2.Зөрчлийн тухай хуулийг хэрэгжүүлдэг болон хэрэглэдэг эрх байгуулагуудаас ирүүлсэн санал, практик шаардлагыг үндэслэн хуулийн ерөнхий ангийн зарим зохицуулалтыг боловсронгуй болгох шаардлагатай байна.

Шийтгэлийн зорилго нь цээрлүүлэхээс гадна урьдчилан сэргийлэх зорилготой. Шийтгэлийн төрөл цөөн байснаар Зөрчлийн хууль хатуу, чанга байна гэх шүүмжлэлд өртөх нэг хүчин зүйл болж байна. Зөрчлийн тухай хуульд зөрчил үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдэд торгох, баривчлах, эрх хасах гэсэн 3 шийтгэлийн төрөлтэй байхаар хуульчилсан. Бусад орны Зөрчлийн хууль тогтоомжид хийсэн судалгаанаас харахад шийтгэлийн хэд хэдэн төрөлтэй, харьцангуй өргөн байдлаар хуульчилсан байна.

Түүнчлэн нийгмийн хор аюул багатай, зөрчлийн хор уршгийг шууд учруулаагүй, эсхүл даруй арилгах боломжтой зөрчлүүдэд сануулах шийтгэлийг оногдуулах зохицуулалтыг бий болгох талаар Зөрчлийн тухай хуулийг хэрэглэдэг болон хэрэгжүүлдэг этгээд буюу Улсын дээд шүүх, Улсын ерөнхий прокурорын газар, Цагдаагийн ерөнхий газар, Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар болон иргэд, байгууллагаас хүсэлт, санал, шаардлага ирүүлсээр байна. Иймд нийгмийн хор аюул багатай, зөрчлийн хор уршгийг шууд учруулаагүй, эсхүл даруй арилгах боломжтой зөрчлүүдэд сануулах шийтгэлийг оногдуулах зохицуулалтыг бий болгож, түүнийг хэрэгжүүлэх журмыг Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулиар уялдуулан тусгах боломжтой байна.

3.Зарим төрлийн зөрчлийн хөөн хэлэлцэх хугацааг шинээр тусгах шаардлагатай. Тухайлбал, Өрсөлдөөний тухай хууль зөрчих, Нийгмийн даатгалын тухай хууль зөрчих зөрчлийн хөөн хэлэлцэх хугацаа. Өрсөлдөөний зөрчил нь нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх сөрөг үр дагавараараа бусад захиргааны зөрчилтэй харьцуулахад үлэмж их бөгөөд зарим зөрчил нь нууц далд байдлаар явагддаг бөгөөд илрүүлж тогтооход маш

хүндрэлтэй, тооцоо судалгаа их хийгддэг, цаг хугацаа их шаарддаг бөгөөд олон улсын жишгийг харгалзан тусгах шаардлагатай байна.

4.Зөрчлийн үр дагавар, хохирол, хор уршиг, нөхөн төлбөрийн зохицуулалтыг нэр томъёоны хувьд оновчтой болгон хэрэглэх, Эрүүгийн эрх зүйн зарчимд нийцүүлж боловсронгуй болгох шаардлагатай байна.

5.Иргэд, байгууллагаас зөрчлийн үр дагавраа арилгах боломж олгох, урьдчилан сануулдаг байх, зөрчил үйлдсэн тухайн этгээдийн нөхцөл, боломжид тохирсон шийтгэлийг оногдуулах эрхийг шалган шийдвэрлэх эрх бүхий этгээдэд олгох буюу торгох шийтгэлийн хэмжээг дээд, доод хязгаартай байх талаар удаа дараа хүсэлт, санал, шаардлага ирүүлсээр байна.

Харин ингэхдээ хуулийн тусгай ангид заасан тухайн зөрчлийн үйлдлийн шинж байдлаас хамааруулан зарим төрлийн зөрчилд тухайлбал, Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль зөрчих, Худалдаа, үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, үйл ажиллагааны журам зөрчих, Улсын бүртгэлд бүртгүүлэх журам зөрчих, Олон нийтийн газарт зүй бусаар биеэ авч явах, Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль зөрчих, Галын аюулгүй байдлын тухай хууль зөрчсөн зэрэг зарим зөрчилд оногдуулах торгох шийтгэлийн хэмжээг интервалтай байхаар тусгах боломжтой гэж үзэж байна.

6.Монгол Улсын хууль тогтоомж зөрчсөн үйлдлийг нийгмийн хор аюул, хохирол, хор уршгаас хамааран Эрүүгийн хууль, Зөрчлийн тухай Төрийн хяналт шалгалтын хуулиар хариуцлага хүлээлгэх зохицуулалт үйлчилж байна.

Зөрчилд тооцож байсан зарим төрлийн үйлдэл буюу хулгайлах, хөрөнгө завших, бэлгийн дарамт учруулах, алдаатай гүйлгээ, андуурагдсан илгээмж, гээгдэл эд хөрөнгө завших зэрэг үйлдлийг Зөрчлийн хуулиар шийтгэдэг бус, гэмт хэрэгт тооцож Эрүүгийн хуульд шилжүүлэн тусгах шаардлагатай.

Нөгөө талаас Зөрчлийн тухай хуулийг үндэслэн хэрэгжүүлж байгаа Зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагаа болон төрийн хяналт шалгалтын үйл ажиллагааны уялдаа холбоог тодорхой болгох шаардлагатай. Зөрчлийн тухай хуулиар төрийн хяналт шалгалтын хүрээнд шийдвэрлэх боломжтой /заавал шийтгэл оногдуулахгүйгээр/ бүхий л алдаа дутагдлыг зөрчилд хамааруулсан. Ингэснээр төрийн хяналт шалгалтын хүрээнд зөвлөн туслах, сануулах, албан шаардлага өгөх зэргээр зөрчлийг таслан зогсоох арга хэмжээ авах боломж хязгаарлагдмал болсон байна. Энэ нь 2012 оны байдлаар мэргэжлийн хяналтын улсын байцаагчаас 19,992 тохиолдолд холбогдох асуудлаар зөрчил дутагдлыг арилгах чиглэлээр албан шаардлага өгч ажилласан бол 2018 оны байдлаар албан шаардлагын тоо 5,819 болж 3,5 дахин буурсан үзүүлэлтээс харагдана.¹

Зөрчлийн шинжийг хэлбэрийн төдий агуулсан, нэн даруй арилгах боломжтой, ноцтой үр дагавар гаргаагүй, хохирол учраагүй бөгөөд эрх бүхий этгээдийн албан шаардлагын хүрээнд арилгах боломжтой зөрчлүүдийг зөрчилд тооцох үйлдлээс хасаж,

¹ Мэргэжлийн хяналтын байгууллагын тайлан. 2019 он

төрийн хяналт шалгалтын хүрээнд холбогдох арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх замаар хууль ёс, дэг журмыг хангуулах боломжтой байна.

Ийнхүү хариуцлагын тогтолцоог зохицуулсан Төрийн хяналт шалгалтын тухай хууль, Зөрчлийн тухай хууль, Эрүүгийн хуулийн уялдааг оновчтой хангаж, иргэн, хуулийн этгээдийн хууль, дүрэм, журам зөрчсөн үйлдлийг аль болох сануулах, зөвлөх төрийн чиг үүргийг нэмэгдүүлж, хууль, дүрэм, журам зөрчсөн үйлдэл нь зөрчил, цаашлаад гэмт хэрэг болохоос урьдчилан сэргийлж, Төрийн хяналт шалгалтын тухай үйлчлэх хүрээ хязгаар хязгаарыг нэмэгдүүлж, зөрчилд тооцогдох үйлдлийг хязгаарлах, үйлдлийг тодорхой болгох нийгмийн хэрэгцээ шаардлага байна.

Мөн дээрх шаардлагаар хуулийн тусгай ангид эрх бүхий байгууллагаас баталсан “дүрэм, журам, шаардлагыг зөрчсөн үйлдэл”-ийг зөрчилд тооцох буюу хэт ерөнхий байдлаар тусгасныг зөрчлийн үйлдэл тус бүрээр тодорхой болгох шаардлагатай байна. Тухайлбал, Засгийн газрын тогтоол болон холбогдох төрийн захиргааны төв байгууллага, аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын баталсан дүрэм, журам, заавар, аргачлалаар дамжин хэрэгжиж байна. Өөрөөр хэлбэл, хуульд тусгайлан зөрчлийн үйлдлийг тусгаснаас гадна захиргааны хэм хэмжээ тогтоосон ямар актуудаар тогтоосон ямар үйлдэл, эс үйлдэхгүйг Зөрчлийн тухай хуулиар зөрчилд тооцон шийтгэл оногдуулахыг тодорхой тусгах нь зүйтэй гэж үзэж байна.

Түүнчлэн Зөрчлийн тухай хуулийн тусгай ангид заасан зөрчлийн үйлдлүүд хоорондоо давхцсан, зарим тохиолдолд адил үйлдэлд өөр өөр заалтаар ялгаатай шийтгэлийн хэмжээ тусгагдсаныг арилгах, мөн салбарын хуульд тусгагдсан зарим зайлшгүй шаардлагатай гэж үзсэн цөөн тооны үйлдлийг зөрчилд тооцох зэргээр хуулийн давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгах шаардлагатай байна.

Мөн Монгол Улсын Их Хурлаас шинээр баталсан зарим хуулийн зөрчилд тооцох үйлдлүүдийг тодорхой хуулийн төсөлд тусгах шаардлагатай. Тухайлбал, 2019 оны 12 дугаар сарын 12-ны өдөр баталсан Өргөн нэвтрүүлгийн тухай, 2021 оны 7 дугаар сарын 2-ны өдөр баталсан Хөдөлмөрийн тухай хууль зөрчих зөрчлийн үйлдлийг тусгана.

Зөрчлийн тухай хуулийн ерөнхий ангид зөрчил үйлдсэн хүн, хуулийн этгээд нь эрх бүхий этгээдээс оногдуулсан торгох шийтгэлийг хуульд заасан хугацаанд биелүүлээгүй бол төрөөс үзүүлэх зарим үйлчилгээг хязгаарлах үндэслэл болохоор тусгасантай холбоотойгоор болон зарим хуулийн нэр томъёог шинээр батлагдсан хуульд нийцүүлэх зорилгоор холбогдох хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах шаардлагатай байна.

Хүчин төгөлдөр хуульд хуулиар хориглосон, журамд заасныг зөрчсөн, үүргээ биелүүлээгүй зэрэг хэт ерөнхий байдлаар нэг хэсэг, заалтад багтаан тусгасан боловч энэ нь салбарын хууль, захиргааны хэм хэмжээний актад заасан үйлдлүүд нь хэдэн ч зөрчил болж өсөх боломжтой байгаа тул хүрээ хязгаарыг нягталж, зөрчлийн үйлдлийг хуулийн төсөлд тодорхой хэд хэдэн үйлдэл болгон тусгасан.

Ийнхүү дээр дурдсан хууль зүйн болон практик шаардлага, тус хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварын үнэлгээний дүгнэлт, зөвлөмжийг үндэслэн хуулийн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох шаардлагатай байна.

Хоёр.Хуулийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа

Хуулийн зорилго нь хууль, түүнд нийцүүлэн гаргасан захиргааны хэм хэмжээний актыг зөрчсөн үйлдэл, эс үйлдэхгүйг зөрчилд тооцох, түүнийг үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдэд шийтгэл оногдуулах, албадлагын арга хэмжээ хэрэглэх замаар шударга ёсны тогтолцоог бэхжүүлэх, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэхэд оршино.

Хуулийн төслийг 16 бүлэгтэй байхаар боловсруулах бөгөөд дараах асуудлыг тусгана.

Нэгдүгээр бүлэг буюу нийтлэг үндэслэл хэсэгт хуулийн зорилго, зарчим, хууль үйлчлэх нутаг дэвсгэр, хугацаа, хөөн хэлэлцэх хугацааны талаар тусгана. Ингэхдээ хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа үндсэн зохицуулалтыг хэвээр хадгалж, харин нийгмийн даатгалын тухай хууль зөрчих, Өрсөлдөөний тухай хууль зөрчих үйлдлийн хөөн хэлэлцэх хугацааг тусгайлан зааж, бусад хуулиар хөөн хэлэлцэх хугацааг тогтоох боломжтой байсан зохицуулалтыг хасна.

Хоёрдугаар бүлэгт зөрчил, зөрчил хамтран үйлдэх, зөрчил үйлдсэн хугацаа, зөрчил үйлдсэн газрын талаарх зохицуулалтыг тусгана.

Гуравдугаар бүлэгт шийтгэл оногдуулах үндэслэл, шийтгэл хүлээх хүн, хуулийн этгээд, шийтгэлийн төрөл, шийтгэл оногдуулахгүй байх үндэслэл, шийтгэлийг хөнгөрүүлэх үндэслэл, зөрчлийн улмаас бий болсон хор уршгийг арилгах, тээврийн хэрэгслийн өмчлөгч, эзэмшигчид шийтгэл оногдуулах зохицуулалтыг тусгана.

Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуульд заасны дагуу эрх бүхий этгээд нь энэ хуулийн тусгай ангид дээд, доод хязгаартай байхаар заасан торгох шийтгэлийг оногдуулахдаа зөрчил үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдийн зөрчлийн үр дагавар, учруулсан хохирлыг арилгасан, нөхөн төлбөрийг төлсөн байдлыг харгалзахаар тусгана. Өөрөөр хэлбэл тусгай ангид заасан зарим зөрчилд оногдуулах торгох шийтгэлийн хэмжээ интервалтай байх зохицуулалтыг шинээр бий болгоно.

Түүнчлэн зөрчил үйлдсэн хүн, хуулийн этгээд нь эрх бүхий этгээдээс оногдуулсан торгох шийтгэлийг тогтоосон хугацаанд биелүүлсэн бол шийтгэлийг хөнгөрүүлдэг байх зохицуулалтыг шинээр тусгана.

Ингэхдээ шийтгэлийг хөнгөрүүлэх үндэслэл нь зөрчил үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдэд албадлагын арга хэмжээнээс чөлөөлөх үндэслэл болохгүй байхаар боловсруулна. Харин нийтийн эрх ашгийг хамгаалах үүднээс Зөрчлийн тухай хуулийн зарим зүйл, хэсэгт заасан зөрчлийг шийтгэлийг хөнгөрүүлэх зохицуулалтад хамааруулахгүй байхаар тусгана. Тухайлбал, Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хууль зөрчих, мөрийтэй тоглох, Галт зэвсгийн тухай хууль зөрчих, жагсаал цуглаан

зохион байгуулах журам зөрчих, Үй олноор хөнөөх зэвсэг дэлгэрүүлэх болон терроризмтой тэмцэх тухай хууль зөрчих, Донорын тухай хууль зөрчих, Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөлөх бодисын эргэлтэд хяналт тавих тухай хууль зөрчих, Архидан согтуурахтай тэмцэх тухай хууль зөрчих зөрчлийг үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдийг шийтгэлээс чөлөөлөх, хөнгөрүүлэх боломжгүй байхаар тусгана.

Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуульд заасны дагуу 24 цаг, түүнээс дээш хугацаагаар саатуулагдсан хүнд торгох шийтгэл оногдуулах бол нэг саатуулагдсан нэг хоногийг хорин нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр тооцож торгох шийтгэлээс хасаж тооцож болох зохицуулалтыг тусгана. Өөрөөр хэлбэл нэг хоног нь 15 нэгжтэй тэнцэхээр тооцож байсныг 20 нэгжтэй тэнцэхээр тооцож мөнгөн дүнг нэмэгдүүлнэ. Энэ нь зөрчил үйлдсэн хүн нь эрх бүхий этгээдээс оногдуулсан шийтгэлийг богино хугацаанд барагдуулах боломжийг бүрдүүлнэ.

Дөрөвдүгээр бүлэгт албадлагын арга хэмжээний талаар буюу хөрөнгө, орлогыг хураах, шилжүүлэх, зөрчил үйлдэхэд ашигласан эд зүйл, хэрэгслийг хураах, хохирол, нөхөн төлбөр гаргуулах, албадан эмчлэх болон албан сургалтын талаар тусгана.

Хуулийн тусгай анги буюу Тавдугаар бүлэгт нийтийн хэв журам, ёс суртахуун, өмчлөх эрх, олон нийтийн аюулгүй байдлын эсрэг зөрчлийн талаар тусгана. Энэ хэсэгт зарим төрлийн зөрчлийг гэмт хэрэгт тооцох, тухайлбал хулгайлах, хөрөнгө завших, бэлгийн дарамт үзүүлэх гэх зэрэг. Мөн зарим төрлийн зөрчлийг шинээр тусгах Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай зэрэг хууль зөрчих зөрчлийн үйлдлийг тусгана.

Зургадугаар бүлэгт хүн амын эрүүл мэнд, хүнс, эрүүл ахуйн журмын эсрэг зөрчлийн талаар тусгана.

Эрүүл мэндийн тухай хууль зөрчих зөрчилд зарим журам зөрчсөн үйлдлийг тодорхой болгосон Тухайлбал, жирэмслэлтийг эмнэлгийн аргаар таслан зогсоох журам зөрчсөн гэснийг Эрүүл мэндийн сайдын баталсан журмаас тусгайлан тодорхой үйлдлийг зөрчилд тооцохоор тусгана. Өөрөөр хэлбэл, журамд заасан бүх үйлдлийг зөрчилд тооцон шийтгэл хүлээлгэх ерөнхий зохицуулалт үйлчилж байсныг зөрчлийн үйлдлийг тодорхой болно.

Хог хаягдлын тухай хууль зөрчих зөрчлийн үйлдлээс аюултай хог хаягдалтай холбоотой бүртгэх, тайлагнахаас бусад үйлдлийг гэмт хэрэгт тооцохоор тусгаж, Эрүүгийн хуульд нэмэлт оруулахаар боловсруулна.

Органик хүнсний тухай хууль зөрчих, Нялх, балчир хүүхдийн хүнсний тухай хууль зөрчих зөрчлийн хуулиар хүлээсэн үүргээ биелүүлээгүй гэж тусгасныг хуулиас шаардлагатай тодорхой үүргүүдийг сонгон авч, зөрчлийн үйлдлийг тодорхой болгоно.

Тамхины хяналтын тухай хууль зөрчих зөрчлийн үйлдэлд утаат тамхинаас гадна манай улсын улсад шинээр зохицуулалт шаардлагатай байгаа электрон тамхины худалдаа, хэрэглээтэй холбоотой зөрчлийг шинээр тусгана.

Согтууруулах ундааны эргэлтэд хяналт тавих, архидан согтуурахтэй тэмцэх тухай хуулийн зөрчил нь манай улсын хувьд гэмт хэрэг зөрчил үйлдэгдэх томоохон шалтгааны нэг болдгийн хувьд энэ төрлийн зөрчлийн үйлдэлд хүлээлгэх хариуцлагыг харьцангуй чангаруулна.

Түүнчлэн энэ бүлэгт байсан Садар самуун явдалтай тэмцэх тухай хууль зөрчих, Зөвшөөрөлгүй гэрэл зураг авах, дууны, дүрсний, дуу-дүрсний бичлэг хийх, Олон улсын хөл хориот өвчний талаар мэдүүлэхээс татгалзах зэрэг зөрчлийг Нийтийн хэв журам, ёс суртахуун, өмчлөх эрх, олон нийтийн аюулгүй байдлын эсрэг зөрчлийн бүлэгт шилжүүлэн тусгана.

Долоодугаар бүлэгт нийтийн зориулалттай өмч, хүрээлэн байгаа орчны эсрэг зөрчлийн талаар тусгана. Энэ бүлэгт заасан зөрчлийг үйлдэл болон шийтгэлийн хэмжээг багасгахгүй байхад анхаарч боловсруулна.

Газрын тухай хуулийн зөрчих зөрчилд заасан зарим үйлдэл нь иргэний эрх зүйн харилцааны асуудал, түүнчлэн бүртгэлийн байгууллагад нэгэнт бүртгээгүй бол газартай холбоотой аливаа эрх үүсэхгүй тул бүртгэлтэй холбоотой зөрчлийн үйлдлийг хасаж тусгана. Түүнчлэн бэлчээрийг зохистой ашиглах хамгаалах журмыг тодорхой болгоно.

Энэ бүлэгт байгаль орчин, газрын хөрсийг хамгаалах, нийгмийн дэг журам хангуулах зорилгоор тусгайлан зөвшөөрснөөс бусад газарт автомашин, мотоспортын үйл ажиллагаа, уралдаан, тэмцээн зохион байгуулах явцад эвдэрсэн газрын хөрсийг нөхөн сэргээх үүргээ биелүүлээгүй бол шийтгэл хүлээлгэх зохицуулалтыг шинээр тусгана.

Наймдугаар бүлэгт боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, технологийн үйл ажиллагааны журмын эсрэг зөрчлийн талаар тусгана.

Боловсролын тухай хууль нь боловсролын харилцаанд оролцогчдын эрх, үүрэг, иргэний сурч боловсрох эрхийг хангахтай холбогдсон нийтлэг харилцааг зохицуулдаг. Иймд Зөрчлийн тухай хуулийн Бага дунд боловсролын тухай, Дээд боловсролын тухай, Мэргэжлийн боловсролын тухай хууль зөрчих зөрчлийн “тусгай зөвшөөрөлд заасан орчин, шаардлага хангаагүй”, “тусгай зөвшөөрөлгүйгээр үйл ажиллагаа явуулах” зэрэг үйлдлүүд нь Боловсролын тухай хууль зөрчих зөрчилтэй давхардсаныг арилгаж боловсруулна. Харин Дээд боловсролын тухай хууль зөрчих хууль тогтоомжид заасан багц цаг, эсхүл сургалтын хөтөлбөрийн агуулгыг бүрэн хангаагүй хүнийг элсүүлсэн, төгсгөсөн үйлдлийг шинээр тусгана.

Мөн Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль зөрчих зөрчлийн үйлдлүүдийг зарчмын хувьд хэвээр хадгалж, соёлын өвийн хадгалах, хамгаалах Засгийн газрын бодлогын хүрээнд энэ төрлийн зөрчлийг хариуцлагыг чангатгаж тусгана.

Хүүхэд харах үйлчилгээний тухай хуульд заасан зарим ерөнхий байдлаар тусгасан зөрчлүүдийг хуулийг үндэслэн үйлдлүүдийг тодорхой болгоно.

Монгол Улсын Их Хурлаас 2021 онд баталсан Кино урлагийг дэмжих тухай, Музейн тухай хууль зөрчих зөрчил, түүнд оногдуулах шийтгэлийн хэмжээг Зөрчлийн тухай хуулийн ерөнхий ангид заасан зохицуулалтыг баримтлаагүй тусгаж баталсныг засаж боловсруулна.

Есдүгээр бүлэгт хэрэглэгч, аж ахуйн үйл ажиллагааны журмын эсрэг зөрчлийн талаар тусгана. Хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалахад чиглэх, жижиглэн худалдаа эрхлэгчдэд төрөөс уян хатан хандах боломж бүрдүүлнэ.

Хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах тухай хууль зөрчих зөрчлийн үйлдвэрлэгч, худалдагч, гүйцэтгэгч бараа, ажил, үйлчилгээний доголдлыг арилгах хугацаа тогтоох, бараанд засвар хийх, техникийн үйлчилгээ үзүүлэх, чанарын доголдлыг арилгах үүргээ биелүүлээгүй, үйлдвэрлэгч, худалдагч, гүйцэтгэгчийн үүргээ хэрэгжүүлээгүй зэрэг зөрчлийг төрийн хяналт шалгалтаар шийдвэрлэх боломжтой гэж үзэн хасаж, бусад зөрчлийг хэвээр хадгална.

Худалдаа, үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, үйл ажиллагааны журам зөрчих зөрчилд оногдуулах шийтгэлийн хэмжээг дээд, доод хязгаартай байхаар, тус зөрчлийн үйлдэлд сануулах шийтгэлийг хэрэглэхээр тусгана.

Өрсөлдөөний тухай хууль зөрчих зөрчлийн үйлдлийг хэвээр хадгалж, харин тус зүйлийн тайлбар хэсэгт тусгасан шийтгэлийг хөнгөрүүлж болох тухай зохицуулалтуудыг хуулийн төслийн ерөнхий ангид шийтгэлийн төрөл нэмэгдүүлж байгаа, түүнчлэн торгох шийтгэлийг хөнгөрүүлэх зохицуулалтыг бий болгосонтой холбоотойгоор хасаж тусгана.

Аравдугаар бүлэгт үнэт цаас, банк, санхүү, гааль, татвар, мэргэжлийн хяналт, даатгалын журмын эсрэг зөрчлийн талаар тусгана. Зөрчлийн үйлдлийг тодорхой тусгах, ФАТФ-ийн зөвлөмжийн дагуу зөрчил үйлдсэн хор аюул нь шийтгэлийн бодлоготой дүйцэж байх шаардлагын дагуу боловсруулна.

Түүнчлэн хууль тогтоомжийг мөрдөж ажиллах хариуцлага, зохицуулалттай этгээд зөрчлийг дахин давтан гаргахаас урьдчилан сэргийлэх, ФАТФ-аас өгсөн зөвлөмж бүхий санхүүгийн байгууллагын сахилга, хариуцлагыг дээшлүүлэх, санхүүгийн зах зээлийн тогтвортой байдлыг хангах, хөрөнгө оруулагч, үйлчлүүлэгчийн эрх ашиг, сонирхлыг хамгаалах, тэдгээрийн эрхээ хэрэгжүүлэх боломжийг бүрдүүлэх, түүнчлэн мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх, үй олноор хөнөөх зэвсэг дэлгэрүүлэхтэй тэмцэх чиглэлд онцгой ач холбогдол өгч одоогийн хүчин төгөлдөр дагаж мөрдөж буй Зөрчлийн тухай хуульд заасан зөрчлүүдийг өөрчлөхгүй байх нь зүйтэй байна.

Иймд Банкны тухай хууль зөрчих, Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хууль тогтоомж, Хадгаламж зээлийн хоршооны тухай хууль зөрчих, Үнэт цаасны тухай хууль зөрчих, Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаасны тухай хууль зөрчих, Даатгалын тухай хууль зөрчих, Даатгалын мэргэжлийн оролцогчийн тухай хууль зөрчих үйлдэл, Жолоочийн даатгалын тухай хууль зөрчих, Зээлийн батлан даалтын сангийн тухай хууль зөрчих, Хөгжлийн банкны тухай хууль зөрчих, Онцгой албан татварын тухай хууль

зөрчих, Валютын зохицуулалтын тухай хууль зөрчих, Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль зөрчих зөрчлийг хүчин төгөлдөр хуулийн зохицуулалтыг хэвээр хадгална.

Арваннэгдүгээр бүлэгт барилга, үйлдвэрлэл, эрчим хүчний журмын эсрэг зөрчлийг тусгана.

Эрх бүхий этгээдийн хяналт шалгалтын хүрээнд хууль дүрмийг сахиулан ажиллах боломжтой Барилгын тухай хууль зөрчих үйлдлүүдийн зарим зөрчлийг зөрчилд тооцох үйлдлээс хасах, Тухайлбал, барилга байгууламжийн норм нормативын баримт бичгийн төрийн захиргааны төв байгууллагын зөвшөөрөлгүй хэвлэсэн, зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх иргэн, хуулийн этгээд барилгын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад бүртгүүлээгүй зэрэг үйлдлийг хасаж тусгана.

Геодезийн тухай хууль зөрчих зөрчилд заасан зарим давхардлыг арилгаж, зөрчилд тооцох үйлдлээс зарим үйлдлийг хасах, Тухайлбал, мэдээ мэдээллийг эрх бүхий байгууллагад үнэ төлбөргүй шилжүүлээгүй, байнгын цэг тэмдэгтийн тухайн нутаг дэвсгэрийн Засаг даргад хүлээлгэн өгөөгүй зэрэг үйлдлийг хасаж, төрийн хяналт шалгалтын хүрээнд шийдвэрлэх боломжийг бий болгоно.

Хот суурин газрын дахин хөгжүүлэх тухай хууль зөрчих, Хаягжуулалтын тухай “хуулиар хориглосон” үйлдэл буюу зөрчлийн үйлдлийг тодорхой болгоно.

Цөмийн энергийн тухай хууль зөрчих зөрчлийг үйлдлүүдийг нийгмийн хор аюулын хэр хэмжээг харгалзан зарчмын хувьд хэвээр хадгална.

Арванхоёрдугаар бүлэгт хөдөө аж ахуй, газар тариалангийн талаар тогтоосон журмын эсрэг зөрчлийн талаар тусгана.

Тариалангийн тухай хууль зөрчих зөрчлийн тариалангийн үйлдвэрлэл эрхлэгч сум, дүүргийн Засаг даргад мэдэгдээгүй, агрохими, агрофизикийн шинжилгээний явцад зөрчил илэрснийг итгэмжлэгдсэн лаборатори сумын газрын даамал, тариалангийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн, дүүргийн газрын албанд мэдэгдээгүй, агрохими, агрофизикийн шинжилгээг хийлгээгүй зэрэг зөрчлийг зөрчилд тооцох үйлдлээс хасаж боловсруулна.

Малын генетик нөөцийн тухай хууль зөрчих үйлдлийн малчин, мал бүхий этгээд, хуулийн этгээд нь цөм сүргийн болон үржлийн малыг технологи хугацаанд үзлэг ангилалтад хамруулаагүй, ашиг шимт чанарыг үнэлүүлж, баталгаажуулаагүй, үр, хөврөлийг мал үржүүлэг, технологийн ажил, үйлчилгээний нэгжийн хяналтын доор ашиглаагүй, эрх бүхий мэргэжлийн байгууллагын зөвшөөрөлгүйгээр өөр үүлдрийн мал, эсхүл стандартын шаардлагад тэнцэхгүй хээлтүүлэгчийг сайжруулагчаар ашигласан, малыг дахин давтагдахгүй хувийн дугаараар ялган тэмдэглүүлэх, нэгдсэн бүртгэлд хамруулах үүргээ биелүүлээгүй зэрэг үйлдлийг зөрчилд тооцох шаардлагагүй тул хасаж тусгана.

Мал амьтны эрүүл мэндийн тухай хууль зөрчих зөрчлийн “хуульд заасан үүргээ биелүүлээгүй” гэх зарим үйлдлийг зөрчилд тооцохгүй байхаар боловсруулна.

Арвангуравдугаар бүлэгт мэдээлэл, харилцаа холбооны журмын эсрэг зөрчлийн талаар тусгана. Энэ бүлэгт шинээр баталсан Өргөн нэвтрүүлгийн тухай хууль зөрчих зөрчлийн үйлдлийг тодорхойлно.

Арвандөрөвдүгээр бүлэгт тээвэр, тээврийн хэрэгслийн ашиглалт, хөдөлгөөний аюулгүй байдлын журмын эсрэг зөрчлийн талаар тусгана.

Энэ зүйлд заасан Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль зөрчих зөрчилд эрх бүхий байгууллагад бүртгэгдсэн нийт зөрчлийн 95-аас дээш хувийг эзэлж байх бөгөөд зөрчлүүдийг хэвээр хадгалж, харин тус зөрчлийн үйлдлүүдэд сануулах шийтгэл хэрэглэх, торгох шийтгэлийн хэмжээг дээд, доод хязгаартай байхаар тусгайлан анхаарч боловсруулна.

Энэ зүйлд нийт зөрчлийн үйлдэлд аль болох сануулах шийтгэл оногдуулах, торгох шийтгэлийн хэмжээ нь дээд, доод хязгаартай байхаар тусгана. Түүнчлэн энэ зүйлийн 31-д заасан зөрчилд жолоочийн замын хөдөлгөөний дүрэмд заасан тээврийн хэрэгслийн хурд хэтрүүлэх зөвшөөрөгдсөн дээд хязгаар 30-50 хүртэл хувь байсныг 10-50 хүртэл хувь гэж өөрчилнө.

Мөн энэ зүйлд заасан зөрчлийн үйлдэлд оногдуулах торгох шийтгэлийг тогтоосон хугацаанд биелүүлвэл 2 дахин хөнгөрүүлэх зохицуулалтад бүрэн хамрагдахаар тусгах бөгөөд эдгээр дэвшилтэт зохицуулалтууд нь хүн, хуулийн этгээдэд эерэг нөлөө үзүүлэх, торгох биелэлтийг нэмэгдүүлэх, нийгмийн дэг журам хангагдах, хууль хэрэгжих баталгаа болох чухал ач холбогдолтой.

Арвантавдугаар бүлэгт төрийн байгууллагын хэвийн үйл ажиллагааны эсрэг зөрчлийн талаар тусгана. Шүүх, шүүх хуралдааны аюулгүй байдал, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааг хангах шаардлагаар зөрчилд оногдуулах шийтгэлийг чангаруулахаар тусгана.

Арванзургадугаар бүлэгт улс төрийн эрх, эрх чөлөөний эсрэг зөрчлийн талаар тусгана.

Гурав.Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсч болох эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн үр дагавар

Тодорхой төрлийн зөрчлүүдэд урьдчилан сануулах, зөрчлийн үр дагаврыг арилгах боломжийг олгосноор төрийн зөвлөн туслах чиг үүргийг бодитойгоор хэрэгжүүлэх боломж бүрдэх, шийтгэлийн уян хатан бодлого хэрэгжих боломж бүрдэнэ. Тухайлбал, нийт бүртгэгдсэн зөрчлийн 90-ээс дээш хувийг эзэлдэг Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль зөрчих зөрчлийн үйлдлийн дийлэнхэд сануулах шийтгэлийг оногдуулахаар тусгасан.

Хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа Зөрчлийн тухай хуульд заасан зарим зөрчлийн давхацлыг арилгасан, зарим тодорхой үйлдлүүдийг зөрчилд тооцохоос хассан зэрэг нь зөрчил үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдийн үйлдлийг зөрчилд тооцохгүй, шийтгэлээс чөлөөлж байгаа хэлбэр биш бөгөөд тодорхой хугацаанд зөрчлөө арилгаагүй, эрх бүхий этгээдийн шаардлага биелүүлээгүй тохиолдолд хуулийн төслийн 15.2 дугаар зүйлд заасан төрийн албан хаагчийн хууль ёсны шаардлагыг биелүүлээгүй зөрчил гэж үзэн шийтгэл оногдуулах зохицуулалт үйлчилнэ. Энэ нь хууль тогтоомж, нийгмийн дэг журмыг хангуулах, шударга ёсны тогтолцоог бэхжүүлэх хуулийн зорилго хангагдах боломжийг бүрдүүлнэ гэж үзэж байна.

Түүнчлэн торгох шийтгэлийг тогтоосон хугацаанд биелүүлсэн тохиолдолд тодорхой хувийг хөнгөлөх зохицуултыг бий болгосноор зөрчил үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдэд аливаа эрх бүхий байгууллагын шийдвэрийг шуурхай биелүүлэх эрмэлзлийг төрүүлэх, эрх бүхий этгээдийн оногдуулсан шийтгэлийн биелэлтийн хувь хэмжээ өсөх, цаашлаад хэрэгжүүлэгч байгууллагын ажлын ачаалал тодорхой хэмжээгээр буурах боломжтой.

Ийнхүү торгох шийтгэлийн хэмжээг хоёр дахин хөнгөрүүлэх нь нэг талаасаа иргэдийг эрх бүхий этгээдээс оногдуулсан торгох шийтгэлийг хөнгөлттэйгээр, богино хугацаанд биелүүлэх, нөгөө талаас төрөөс хуулийн дагуу оногдуулсан торгох шийтгэлийн биелэлтийг бүрэн хангуулах замаар хууль ёс, дэг журам хангагдах ач холбогдолтой.

Торгох шийтгэлийн хэмжээ дээд, доод хязгаартай болсноор зөрчил үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдийн тухайн зөрчлийн үр дагавар, учруулсан хохирлыг арилгасан болон нөхөн төлбөрийг төлсөн байдлыг харгалзан шийтгэлийг оногдуулах боломж эрх бүхий этгээдэд бий болно.

Хуульд зааснаас гадна эрх бүхий этгээдийн дүрэм, журамд заасан хэт ерөнхий байсан үйлдлүүдийг тодорхой болгосноор зөрчилд тооцох үйлдлүүдийн хүрээ хязгаар багасч, зөрчил шалган шийдвэрлэх эрх бүхий этгээд хуулийг хэрэгжүүлэх ажиллахад болон эрх нь хөндөгдөх хүн, хуулийн этгээдэд ойлгомжтой, тодорхой болох ач холбогдолтой.

Дөрөв.Хуулийн төсөл Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, хуулийг хэрэгжүүлэхэд шинээр боловсруулах, хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болсонд тооцох тухай хууль тогтоомжийн талаарх санал

Энэхүү хуулийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хуульд нийцүүлэн боловсруулах бөгөөд хуулийн төсөлтэй холбогдуулан Эрүүгийн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт, оруулах тухай, Иргэний хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Монгол Улсыг хөгжлийн банкны тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Төрийн албаны тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Иргэний улсын бүртгэлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Жагсаал, цуглаан хийх журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Банкны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт

оруулах тухай, Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Татварын ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Өргөн нэвтрүүлгийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Номын сангийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Музейн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Гаалийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Сонгуулийн автоматжуулсан системийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай болон “Хууль хэрэгжүүлэх зарим арга хэмжээний тухай” Монгол Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг боловсруулна.

--oOo--